

ACTUL IV

(Grădina lui Trahanache, în fund grilaj cu poartă de intrare în mijloc; se vede în fund perspectiva orașelului pe un fundal de dealuri. La dreapta în grădină, pe planul întâi și al doilea, intrarea, cu trei trepte de piatră, în casele lui Trahanache. La stânga boschete. Mobile de grădină.)

SCENA I ZOE și TIPĂTESCU

ZOE

Unde e? Unde poate să fie Cațavencu?

TIPĂTESCU

Nu știu: a fugit, a murit, a intrat în pământ... (*după o pauză, apropiindu-se de Zoe.*) Ei? Și pentru ce voiești să știi? Pentru că să te-ngrijești mai mult acum? Din contra. Eu parcă nu mai am grije... Zoe, gândește-te: de două zile, oamenii noștri aleg pe Dandanache, pe care-l așteptăm din minut în minut, - am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE

Ei și?

TIPĂTESCU

Ei!... De două zile va să zică, strivesc pe Cațavencu, și el nu e nicăiri. Unde e? Pentru ce nu s-arată?... Are scrisoarea, pentru ce nu o publică? Pentru ce a dispărut, nu știu, - din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă, - destul că nu o publică... Și-l crezi tu pe mișelul capabil să nu o publice pentru altceva, decât pentru că nu poate?

ZOE

Ce inimă! Ce judecată ai, Fănică? (*cu frământare concentrată.*) Dar aste două zile cum am trăit eu?... Ce strângere continuă de inimă! Ce frică! Ce tortură!... Fiecare persoană care-mi iese înaintea, fiecare figură pe care o văz, fiecare mișcare ce se face în jurul meu, îmi zdrobește toată puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi încă de astfel de chinuri și nu mai pot trăi... înnebunesc... (*își ia capul în mâini și plânge.*)

TIPĂTESCU

Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE
(plânsă)

Tu nu înțelegi, tu nu simți! Peste câteva minute se sfârșește alegerea și se proclamă deputat al vostru Dandanache; sunt sigură... sigură... că în același moment, mișelul, care s-a ascuns și ne pândește din întuneric, o să-și împrăștie publicația lui infamă... ca să-și răzbune! Ei... atunci eu?...

TIPĂTESCU

(scoate polița din buzunar și i-o arată)

Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE

Ce-mi pasă! După ce m-o pierde pe mine!... Fănică! N-aș voi să mă răzbuni, aș voi să mă scapi... Prevedeam asta... Presimțeam c-o să ajungem aici, când am văzut scandalul de alaltăieri seara la întrunire... Iată culmea nenorocirii: el nu știe că ai plastografia lui;... el nu știe că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor două hârtii, ar scăpa și el și m-ar scăpa și pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Cațavencu și te-ai amăgit, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentru că sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decât el... (*se înecă de plâns.*) Ce să fac? Ce să fac?

TIPĂTESCU

Taci! Vine cineva... șterge-te la ochi!

SCENA II

ACEIAȘI - TRAHANACHE și AGAMIȚĂ DANDANACHE, venind din fund

TRAHANACHE

(foarte politicos)

Poftim, poftim, stimabile!

TIPĂTESCU

Cine să fie?

ZOE

Un străin?...

TRAHANACHE

(coborând)

Dă-mi voie, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache!

ZOE și TIPĂTESCU

Dandanche! (*complimente.*)

TRAHANACHE

Candidatul nostru!... adică ce mai candidat! Alesul nostru.

DANDANACHE
(vorbește peltic și sâsâit)

Sărut mâna... Și domnul? Bărbatul dumneei?

TRAHANACHE

Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vă recomand...

DANDANACHE

Și d-voastră?

TRAHANACHE

Și eu?... Bărbatul dumneei... Eu (*serios*) Zaharia Trahanache, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral și... ai puținică răbdare... (*se caută în buzunar și scoate o cartă de vizită, pe care i-o dă lui Dandanache*), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE

Mersi!... Și domnul?...

TRAHANACHE

Domnul Fănică Tipătescu, prefectul nostru, amicul meu și al familiei mele.

DANDANACHE
(lui Fănică)

Îmi pare bine, d-le prezident! (*îi dă mâna. Trahanache trece lângă Zoe.*)

TIPĂTESCU

Și mie, onorabile, nu mai puțin... Sunt încântat... Dar cu ce ocazie pe la noi?

DANDANACHE

Cu ocazia aledzerii, neicursorule, cu ocazia aledzerii; stii, m-a combătut opoziția si colo, si dincolo, si dincolo... si rămăsesem eu... care familia mea de la patuzsopt în Cameră... rămăsesem mă-nțeledzi fără coledzi... si asa am venit pentru aledzere.

ZOE
(cu răutate)

Nu trebuia să vă mai deranjați...

DANDANACHE

Ba încă țe deranz, conia mea! Da' stii, nu fătea să nu fațem măcar act de prezență...

TRAHANACHE

Se-nțelege! Foarte bine, foarte bine! Trebuie, trebuie.

DANDANACHE

Da' de deranz... destul! Închipuieste-ți să vii pe drum cu birza ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca... Stii, m-a zdrunținat!... Si clopoței... (*gest*) îmi țiuie urechile... stii asa sunt de amețit si de obosit... nu-ți fați o idee, conia mea, (*cătră Trahanache*) nu-ți fați o idee, d-le prefect, neicursorule, (*cătră Tipătescu*) nu-ți fați o idee, d-le prezident puicursorule...

TIPĂTESCU

Firește...

ZOE

Mai e vorbă...

DANDANACHE

Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar birzarul... el stia de țe viu, mi-a arătat pe d. prefect. (*arată pe Trahanache.*)

ZOE
(încet cătră Tipătescu, care râde)

Și încă mai râzi, Fănică.

TRAHANACHE

Da, mă duceam pe la alegere să văz cum mergem... Nu-i vorba de mers, mergem strună... dar știi, de obicei, ca un cap ce sunt al partidului, trebuie să fiu acolo...

DANDANACHE
(strângându-i mâna)

Bine că te-am găsit, neicursorule, mersi. (*vorbesc amândoi deoparte.*)

ZOE
(cătră Fănică încet)

Iată, Fănică, pentru cine mi-am pierdut eu liniștea... Și spune drept dacă nu era mai bun Cațavencu!

TIPĂTESCU
(scurt)

E simplu, dar îl prefer, cel puțin e onest, nu e un mișel!

TRAHANACHE
(lui Dandanache)

Stimabile, eu te las aci cu amicul Fănică și cu Joițica... Eu trebuie să mă duc la alegere: peste o jumătate de ceas se deschide urna; trebuie să fiu acolo... D-ta n-ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziție nu încape... suntem tari, stimabile... tari... Nu o să ai majoritate, stimabile...

DANDANACHE

Cum se poate? Să nu te pomenești cu vrun balotaz? 'Ai?... a mai pățit-o si alții...

TRAHANACHE

Adică, ai puținică răbdare, balotaj la noi?... zic: nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE

A, asa? (*cu siguranță.*) Se-nțeledze... Niți nu se putea altfel...

TRAHANACHE

Salutare, stimabile, salutare... La revedere Fănică... La revedere, Joițico. (*iese.*)

SCENA III
ZOE, TIPĂTESCU, DANDANACHE

DANDANACHE

Cum îți spui, să nu m-aleg, puicursorule, nu merdzea... Eu, familia mea, de la patuzsopt... luptă, luptă si dă-i, si dă-i si luptă... si eu mă-nțeledzi tocmai acuma să remâi pe dinafară... fără coledzi!... Și cât p-ați, neicursorule, să nu m-aleg...

ZOE

Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale! Era peste puțină...

TIPĂTESCU

Peste puțină...

DANDANACHE

Ei, uite asa, cu meritele mele, conică, vezi! Era cât p-ați, dar stii, cât p-ați... Întreabă-mă, neicursorule, să-ți spui: nu vrea comitetul țentral si pațe; zițea că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Într-o seară... ținevas - nu spui ține... persoană însemnată... da' becher - vine si zoacă la mine cărți... si când pleacă își uită pardesiul la mine... A doua zi, voi să-l îmbrac... gândeam că-i al meu... văz că nu-i al meu; îl caut prin buzunare si dau... peste țe te gândești?

TIPĂTESCU

Peste?

DANDANACHE
(râzând)

Peste o scrisorică.

AMÂNDOI

O scrisorică.

DANDANACHE

De amor...

AMÂNDOI
(mișcați)

O scrisorică de amor?

DANDANACHE

O scrisorică de amor cătră becherul meu, de la nevasta unui prietin, - nu spui ține... persoană însemnată.

ZOE

Ei și?

TIPĂTESCU

Ei?

DANDANACHE

Ei, țe să-ți mai spui, puicursorule? Adu o birze, mă, băiete, degrabă... Mă sui în birze si mă duc la persoana, la becherul, - nu spui ține - e persoană însemnată -: Găsește-mi, mă-nțeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la "Răsboiul"... De colea până colea... gări-mâr... a trebuit, conia mea, să țedeze, si tranc! Depesa aiți, neicursorule...

ZOE

(agitată treptat în măsura povestirii lui Dandanache)

A! Domnule Dandanache, ai făcut rău... fapta d-tale este... să-mi dai voie să-ți spui...

TIPĂTESCU

(încet)

Zoe! (*ea urcă.*)

DANDANACHE

Asa ei, puicursorule, c-am întors-o cu politică. Aud? Țe era de făcut? Aminteri dacă nu-mi dedea în gând asta, nu m-aledzeam... si nu merdzea de loc, neicursorule; fă-ți idee! Familia mea de la patuzsopt (*coborând cătră public*) si eu, în toate Camerele, cu toate partidele, ca rumânul imparțial... si să remâi fără coledzi!

TIPĂTESCU

Vezi bine! (*mușcându-și buzele.*) Dar nu ne-ai spus sfârșitul istoriei... scrisoarea.

ZOE

Da, scrisoarea...

DANDANACHE

Care scrisoare?

TIPĂTESCU

Scrisoarea becherului...

DANDANACHE

Care becher?

ZOE
(nervoasă)

Persoana însemnată... scrisoarea... de amor... arma d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPĂTESCU

Scrisoarea pe care voiai s-o publici în "Răsboiul", dacă nu...

DANDANACHE
(aducându-și în sfârșit aminte)

A da! Scrisoarea... da... am prițeput...

ZOE

Ei! Scrisoarea?

TIPĂTESCU

Ce s-a făcut?

DANDANACHE

O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...

ZOE

Nu i-ai înapoiat-o persoanei?

DANDANACHE
(cu mirare)

Cum s-o înapoiez?

TIPĂTESCU

Iată te-alegi, el și-a ținut cuvântul...

ZOE

Trebuie să i-o dai înapoi...

DANDANACHE

Cum se poate,conița mea, s-o dau înapoi? S-ar putea să fac asa prostie? Mai trebuie s-aldată...
La un caz iar... pac! La "Răsboiul". (*coboară.*)

ZOE
(cu dezgust)

A! (*trecând pe lângă Fănică, încet și cu tonul lui de mai sus.*) E simplu, dar e un om onest! (*tare, cătră Dandanache.*) D-le Dandanache, am să vă fac o rugăciune: o să rămâneți la masă la noi...
mă rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...

TIPĂTESCU

Știți asupra alegătorilor, ar face poate rău efect...

DANDANACHE

Nu spui, neicursorule; dar dacă oi uita - aminteri, am memorie bună... dar stii, cum sunt amețit de drum, poate să uit si să-nțep - să-mi fațeți semn. Eu la masă o să stau ori lângă d-ta, ori lângă consoarta d-tale...

TIPĂTESCU

Care consoarta mea?

DANDANACHE

Doamna.

ZOE
(aparte)

A! Idiot!

TIPĂTESCU
(impacientat)

Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident al Comitetului, domnul care v-a adus aici, (*subliniază silabic*) domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu, prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE
(care a ascultat cu multă atenție)

Asa e, bini ziți puicursorule... bată-vă sănătatea să vă bată... pardon... stii eu... de pe drum (*serios*)
fă-ți idee d-ta: ținți postii, hodoronc-hodoronc, zdronca-zdronca, si clopoțerii... îmi țiuie grozav...

ZOE
(aparte)

Trebuie să-l duc de aici să se liniștească puțin... e amețit rău de tot.

TIPĂTESCU

D-le Dandanache, nu voiți să vă odihniți, să vă liniștiți puțin...

DANDANACHE

Ba da, neicursorule... dar unde?

ZOE

Poftiți cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE
(dându-i brațul și ieșin cu ea la dreapta pe scară)

Stii, conia mea, sunt asa de amețit... stii, trăsura... si clopoței... stii, îmi țiuie grozav... grozav îmi țiuie... (*ies.*)

SCENA IV TIPĂTESCU (singur)

Și-l aleg pe d. Agamiță Dandanache! Iaca pentru cine sacrific de atâta vreme liniștea mea și a femeii pe care o iubesc... Unde ești, Cațavencule, să te vezi răzbunat! Unde ești, să-ți cer iertare că ți-am preferit pe onestul d. Agamiță, pe admirabilul, pe sublimul, pe neicursorul, pe puicursorul Dandanache... Ce lume! Ce lume! Ce lume!...

SCENA V TIPĂTESCU, ZOE, apoi PRISTANDA

ZOE
(coborând precipitat treptele)

Ai auzit, Fănică? Ai auzit? Onestul tău d. Agamiță, care reușește, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebuie să facă onestul Cațavencu, care n-a reușit, care-și mușcă acuma mâinile, își mestecă turbarea și mă ochește din cine știe ce ascunzătoare? (*agitată.*) A! Mi-e groază să mă gândesc. Ce face Cațavencu? Unde e ascuns șarpele? De unde o să-și arunce veninul asupra mea?

TIPĂTESCU

Zoe! Zoe! Fii bărbată...

ZOE
(înecată)

Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frânt inima... A!
Înnebunesc de frică. (*iși ascunde obrazul.*)

PRISTANDA
(venind repede din stânga)

Coană Joițico! Coană Joițico!...

TIPĂTESCU

Ghiță!

ZOE
(tresărind)

Ghiță... Ce e? Spune!

PRISTANDA
(oprindu-se)

Coană Joițico, voiam să...

ZOE
(fierbând)

Spune, nu mă chinui! Ce e? A publicat-o? Dă-mi-o s-o văz! (*foarte agitată*) Dă-mi-o, s-o văz!

TIPĂTESCU

Zoe! Ești nebună!

PRISTANDA
(aparte)

Curat nebună!

ZOE

Da, sunt nebună! Și ție trebuie să-ți mulțumesc de asta.

PRISTANDA
(căutând s-o calmeze)

Nu, coană Joițico, nu e nimica, nu e nimica publicat... "Răcnetul" nici n-a apărut astăzi... După ce a fugit Cațavencu, dăscălimea s-a apucat la ceartă, s-au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, și nici vorbă să mai scoată gazeta... S-a spart partidul independent... s-a spart! (*încet Zoii, trecând spre Tipătescu.*) Am să vă spun ceva secret, acu numaidecât!

TIPĂTESCU

Nu spuneam eu! Dar Cațavencu?

PRISTANDA

Nu l-am găsit, coane Fănică, parcă a intrat în pământ. (*bătându-se repede pe frunte ca și cum și-ar aduce aminte de ceva.*) A! Ce-am uitat! Să mă iertați, sărut mâna, coane Fănică... Ministrul... nu, miniștrii, toți șapte, vă cheamă la telegraf numaidecât... de-aia vă căutam așa de zor...

TIPĂTESCU

La telegraf? Ce mai vor de la mine?

PRISTANDA

Nu știu, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebuie să mergeți.

TIPĂTESCU

A, blestemată politică... Zoe! Zoe, curaj, mă duc...

ZOE

Du-te.

TIPĂTESCU

Mi-ntorc îndată. (*îi sărută mâna.*) Zoe, fii cuminte! Nu suntem pierduți; n-ai grijă; la revedere! (*pleacă prin fund.*)

ZOE

La revedere!... A!... cum pot să iubesc pe omul ăsta! (*cade pe gânduri. Pristanda urmărește pe Tipătescu până la ieșire și se uită după el până se depărtează.*)

SCENA VI
ZOE, PRISTANDA

PRISTANDA
(după ce s-a asigurat că Tipătescu s-a depărtat, coboară degrab')

Coană Joițico!

ZOE
(tresărind)

Ai! Ghiță! Iar m-ai speriat... Ce e? Ce vrei? Du-te! Lasă-mă-n pace!

PRISTANDA

Sărut mâna, coană Joițico, nu vă supărați. (*foarte cu binișorul.*) Este cineva,... cineva, pe care-l știți d-voastră bine,... așteaptă aici... ar voi să vă vorbească... dar numai d-voastră... De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să rămâneți d-voastră singură... Am mințit... nu-i adevărat că-l cheamă miniștrii. Știu că o să mă ocărăscă, o să mă bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mă ocărăscă... să mă bată... Nu e mai-marele meu? Nu e stăpânul meu, de la care mănânc pâne eu și unsprece suflete? L-am mințit, dar pentru bine d-voastră, coană Joițico... Îl primiți?... Da?

ZOE
(care a stat pe gânduri și n-a ascultat tirada lui Pristanda)

Pe cine să primesc?

PRISTANDA

Pe cine - pe cine?... Pe d. Nae Cațavencu...

ZOE
(sărind din loc)

Pe Cațavencu? E aici? Unde e, Ghiță? Să vie acu, numaidecât: mergi, adu-l iute. (*e în culmea nerăbdării.*)

PRISTANDA

Ascult! (*merge în fund la stânga și aduce pe Cațavencu.*) Poftim stimabile, poftim. (*il introduce și iese repede.*)

SCENA VII
ZOE, CAȚAVENCU

ZOE
(repezindu-se la el)

D-le Cațavencu, ai voit să mă pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu! La ce-ai dispărut? Fănică are în mână o poliță, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la societate... Știi?

CAȚAVENCU

Știu, madam, că o are, (*dezolat*) știu, dar ce e de făcut?

ZOE

Om nebun! Ți-ai pierdut mințile? Mai întrebi ce e de făcut! Nu știi? Să-ți dau polița: scapă-mă, să te scap! Să schimbăm: dă-mi scrisoarea...

CAȚAVENCU
(dezolat)

Madam! Madam! Peste puțină...

ZOE

Ce?

CAȚAVENCU

Scrisoarea d-voastră...

ZOE

Ei?

CAȚAVENCU

N-o mai am!...

ZOE

Nu se poate!...

CAȚAVENCU

N-o mai am!...

ZOE

Minți!

CAȚAVENCU

Nu minț; n-o mai am!...

ZOE

Nenorocitele! Ce ai făcut-o?

CAȚAVENCU

Am pierdut-o!

ZOE

(dând un țipăt și uitându-se pierdută în toate părțile)

A! De ce nu pot să te omor!

CAȚAVENCU

Omoară-mă, madam, omoară-mă, dar nu e vina mea!

ZOE

Cum ai pierdut-o? Când ai pierdut-o? Unde ai pierdut-o?

CAȚAVENCU

În scandalul, în bătaia de alaltăieri seara, de la întrunire, cine nu știu... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam în căptușeala pălăriei...

ZOE

Care va să zică, adevărat ai pierdut-o?

CAȚAVENCU

Da!

ZOE

Mi-ai pierdut scrisoarea... și nu știi, nu bănuiești pe unde poate rătăci scrisoarea mea?

CAȚAVENCU

Nu.

ZOE

Nu?

CAȚAVENCU

Nu...

ZOE
(desperată)

A! Ești un om pierdut!... Pierdut!... Eu poate să mai scap... căci poate să mai scap! Dar d-ta... (*cu putere*) d-ta ești pierdut!... Când te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu... acum te arestez eu și n-ai să scapi decât atunci când mi-oi găsi scrisoarea... pentru că poate să mai ai noroc s-o găsec... Roagă-te la Dumnezeu s-o găsec... A! S-a întors jocul, d-le Cațavencu... începe să te părăsească norocul și să mai treacă și-n partea noastră... A! Ești pierdut!, Da, pierdut!... (*strigând în fund.*) Ghiță! Ghiță!

CAȚAVENCU

Doamnă, pentru Dumnezeu! (*se uită-n toate părțile.*)

ZOE

Ghiță! (*cătră Cațavencu.*) Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare: plastografii dovediți nu mai au scăpare... s-a mântuit... Ghiță! Ghiță! (*merge strigând în fund și se-ntâlnește piept în piept cu Cetățeanul turmentat.*)

SCENA VIII

ACEIAȘI - CETĂȚEANUL TURMENTAT cu pălăria albă a lui Cațavencu

CETĂȚEANUL
(intrând și coborând foarte bine dispus)

Nu e Ghiță, eu sunt...

ZOE

Ce cauți?

CAȚAVENCU
(aparte)

Pălăria mea!

CETĂȚEANUL

Pe d-voastră, coană Joițico!

ZOE

Ce vrei cu mine?

CETĂȚEANUL

Ei! Uite și d. Nae. Salutare onorabile!

ZOE
(nervoasă)

Ce vrei? Spune ce vrei?

CETĂȚEANUL

Ce vreu eu, bine vreu. Eu am o vorbă: o mie de ani pace! (*gest de impaciență din partea femeii.*)
Eu, coană Joițico, am găsit o scrisoare.

ZOE

Pe care ai lăsat-o să ți-o fure onorabilul d. Cațavencu...

CAȚAVENCU
(zdrobit)

Doamnă!

CETĂȚEANUL

Las-o aiai;... am mai găsit una!...

ZOE

Ei, ce-mi pasă!

CETĂȚEANUL

Nu vă supărați, coană Joițico, să vedeți... nu v-am spus tot. Eu până să nu intru în politică, cum am zice, care va să zică până să nu deviu negustor și apropiatar, am fost împărțitor... la poștie... mă cunoaște conul Zaharia!

ZOE

Ei! Ieși odată și lasă-mă... Ghiță!

CETĂȚEANUL

Și d-atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea după adresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plavaz: "adrisantul necunoscut", ori "nu se află", ori "mort", care va să zică fiecare după cum devine... (*Zoe se plimbă impacientată în fund*) dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunioară acuma... Eu am găsit alaltăieri, în învâlmășeala de la primărie, o pălărie...

ZOE

(coborând)

O pălărie?

CAȚAVENCU

(aparte)

Mizerabilul...

CETĂȚEANUL

O pălărie, da, asta... și astăzi tot îndesând-o pe capul meu s-o potrivesc - că mi-era strâmtă - am vrut să-i scot căpтуșeala s-o mai lărgesc... când colo în căpтуșeală peste ce dau?

ZOE

O scrisoare!

CAȚAVENCU

O scrisoare

CETĂȚEANUL

O scrisoare, da, domnule Nae... Nu mai mergem pe la o țuică?...

ZOE

(foarte emoționată)

S-o vedem!

CETĂȚEANUL

E de la conul Fănică: andrisantul sunteți d-voastră.

ZOE

Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă!

CAȚAVENCU

Sunt în adevăr pierdut!

ZOE

Degradă, dacă o ai.

CETĂȚEANUL

O am, n-am pierdut-o... nu m-am mai întâlnit (*sughite și arată pe Cațavencu*) cu onorabilul!
(*scoate scrisoarea din căptușeala pălăriei și i-o dă Zoii.*)

CAȚAVENCU
(aparte)

A! Mizerabilul!

ZOE
(care a smucit scrisoarea)

A!

CAȚAVENCU
(încet către Cetățeanul turmentat, care a trecut lângă el)

Nenorocitul! Ți-ai aruncat norocul în gărlă: te făceam om!

CETĂȚEANUL

Nu puteam... andrisantul cu domiciliul cunoscut. (*arată pe Zoe.*)

ZOE
(care s-a remis de prima emoție)

Domnule, domnule, ești un om onest, ești un om admirabil, fără pereche. Cum te cheamă, mă rog? Spune-mi... recunoștința mea...

CETĂȚEANUL

Ce trebuie să mai spui cum mă cheamă? Mă cunoaște conul Zaharia de la 11 februarie! Iacă un cetățean și eu...

ZOE

Cum să-ți mulțumesc! Ce ceri de la mine?

CETĂȚEANUL

Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iaca mai e un sfert de ceas și se închide alegerea... Eu... pentru cine votez?...

CAȚAVENCU
(cu amărăciune)

Pentru d. Agamiță Dandanache..

ZOE
(întorcându-se spre el cu o privire de dispreț și amenințare)

Domnule Cațavencu! Tot mai poți vorbi? Și încă ironic. A! Ești tare, drept să-ți spui...

CETĂȚEANUL

Coană Joițico, adevărat?

ZOE

Da, adevărat, pentru d. Agamiță Dandanache: da, adevărat; poate că e singurul adevăr pe care d. Cațavencu l-a spus în viața d-sale...

CETĂȚEANUL

Atunci mă duc să votez... (*vrea să plece*) dar cum îi zice?

ZOE

D-le Cațavencu, fii bun, scrie-i, mă rog, votul acestui onest cetățean. (*Cațavencu stă pe loc.*) Te rog... (*îi arată scrisoarea. Cațavencu trece la masă, scrie un buletin și i-l dă Cetățeanului turmentat.*) Îmi dai voie? (*ia buletinul.*) "Agamiță Dandanache"... Bravo, d-le Cațavencu, ești un om de bună-credință...

CETĂȚEANUL
(luând buletinul)

Mă duc, nu mai e vreme.

ZOE
(conducându-l)

Te rog, să crezi, domnule, că oricând recunoștința mea...

CETĂȚEANUL
(foarte grăbit)

Nu mai e vreme... se-nchide alegerea. (*iese ducând sus biletul.*)

(Zoe l-a condus cu multă amabilitate până la ieșire; se-ntoarce, se oprește în fund, își deschide corsajul, pune scrisoarea în sân, se încheie la loc și coboară încet și țință spre Cațavencu. La fiecare pas al Zoi, Cațavencu se-ndoaie de încheieturi; când ea s-a apropiat bine, se oprește țăpăn înaintea lui; el cade în genunchi.)

SCENA IX
ZOE, CAȚAVENCU

CAȚAVENCU

Iartă-mă, iartă-mă...

ZOE
(râzând)

Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine! (*cu ton aspru.*) Scoală-te!

CAȚAVENCU
(sculându-se rușinat)

Iartă-mă...

ZOE
(cu dignitate)

Ești un om rău... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femei bună... am să ți-o dovedesc. Acuma sunt fericită... Puțin îmi pasă dacă ai vrut să-mi faci rău și n-ai putut. Nu ți-a ajutat Dumnezeu, pentru că ești rău; și pentru eu voi să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca și până acuma.

CAȚAVENCU
(umilit)

Madam!

ZOE

Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat...

CAȚAVENCU

Sărut mâinile... devotamentul meu...

ZOE

Cu o condiție: după alegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s-o conduci.

CAȚAVENCU
(repede și supus)

O conduc...

ZOE

D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina Primăriei...

CAȚAVENCU
(asemenea)

Prezidez...

ZOE

O să chefuiești cu poporul...

CAȚAVENCU
(același joc)

Chefuiesc...

ZOE

Și o să vii aici cu toții, să saluți, în numele alegătorilor, pe deputatul ales și pe prefect...

CAȚAVENCU

Da.

ZOE

Ne-am înțeles?

CAȚAVENCU

Da.

ZOE

Du-te și ia loc în capul mesii; fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!

CAȚAVENCU

Madam, madam Trahanache, ești un înger...

ZOE

Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...

CAȚAVENCU

Mă duc, mă duc, și să vedeți dacă nu v-o plăcea... Sărut mânilor... sărut mânilor!... (*iese repede zăpăcit prin fund.*)

SCENA X

ZOE
(singură)

E adevărat, ori visez? (*șade pe un scaun, scoate scrisoarea, o citește, o sărută.*) Fănică! (*se scoală râzând, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade.*) Fănică! (*plâns nervos... după o pauză, se scoală zâmbind, se șterge la ochi și râsuflă tare.*) A!... mi-a trecut... Fănică! (*suie repede scările la dreapta și dispare.*)

SCENA XI

TIPĂTESCU
(singur)

(*intră repede din fund*) A înnebunit Ghiță? Mă trimite la telegraf pentru nimica... Îmi face farse? Ce însemnează... Și Zoe... unde e Zoe? (*se uită-n toate părțile și iese repede în dreapta.*)

SCENA XII

TRAHANACHE și DANDANACHE vin din dreapta din grădină, planul al treilea

TRAHANACHE

A! Aici la noi, stimabile, a fost luptă crâncenă, orice s-ar zice... s-au petrecut comedii mari.

DANDANACHE

Tați, frate.

TRAHANACHE

Infamii! Închipuiește-ți d-ta, un caraghios, un mișel, ca să enfluanseze pe Tipătescu... pe Fănică de!... pe prefect. (*Dandanache dă multă atenție, dar pare că nu pricepe.*)

DANDANACHE

A, da! Asa! Că nu ești d-ta prefectul.

(Se aude din depărtare intrata unui marș.)

TRAHANACHE

Or să-l învrăjbească cu mine și cu familia mea... s-apucă și face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... cătră Zoițița, nevastă-mea, și-i imitează slova băiatului,... știi, să juri, nu altceva... Închipuiește-ți plastografie!

DANDANACHE

Nu mă nebuni, neicursorule! La mine a fost cazul adevărat!...

(Marșul se apropie, se aud și urale.)

TRAHANACHE

Cum, cazul adevărat?

DANDANACHE

Scrisoarea era a persoanei... da... becher.

TRAHANACHE

Cum becher?

DANDANACHE

Adică necăsătorit...

TRAHANACHE

Cine?

DANDANACHE

Nu spui ține, - persoană însemnată... Când i-am pus pițorul în prag, - ori coledzi, ori "Războiul" mă-nțeledzi, - tranc! Depesa aiți...

TRAHANACHE

Nu-nțeleg. (*aparte.*) E amețit de drum... căruța... și clopoței.

DANDANACHE

(*aparte*)

E slab de tot prefectul, îi spui de două ori o istorie și tot nu priștepe...

(În toată scena aceasta și în cea următoare, până la intrarea mulțimii, se aude marșul și uralele treptat, din ce în ce mai aproape și mai distinct.)

SCENA XIII

ACEIAȘI - ZOE, TIPĂTESCU

ZOE

(coborând întâi treptele, urmată de Tipătescu, veseli și fără să vază pe cei din scenă)

Și astfel, cum ai văzut (*văzând pe Trahanache și Dandanache, schimbă tonul*), d-le prefect, furtuna rea trece curând... (*coborând.*) D-le Dandanache, într-un moment, masa e gata...

DANDANACHE

Tocmai îi spuneam d-lui prefect, și dumnealui îmi spunea...

TIPĂTESCU

D-lui prefect?

DANDANACHE

Da, d-lui prefect! (*arată pe Trahanache, care vorbește la o parte cu Zoe.*)

ZOE

(*încet*)

Îți place, nene, alesul d-voastră?

TRAHANACHE

(*încet*)

Deștept... dar mi se pare că e cam șiret.

DANDANACHE

(lui Tipătescu)

Îmi spunea istoriile de aiți de la aledzeri, cu scrisoarea, cu plastografia (*mișcarea Zoi*) și eu îi spuneam de cazul meu,... că la mine a fost chiar adevărat... cu becherul...

ZOE

(repezindu-se lângă el, încet)

D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pomeniști de istoria asta...

DANDANACHE

Eu am promis? (*repede*) Când am promis? Cui am promis? Țe am promis? (*aducându-și deodată aminte.*) A! Da! Nu mai... nu mai...

(Uralele s-au apropiat cu desăvârșire. Lumea toată intră cu muzica.)

SCENA XIV

ACEIAȘI - FARFURIDI, BRÂNZOVENESCU, CAȚAVENCU, CETĂȚEANUL TURMENTAT, GHIȚĂ PRISTANDA, IONESCU, POPESCU, ALEGĂTORI, CETĂȚENI, PUBLIC

(Brânzovenescu și Farfuridi cu alți alegători mai spălați, în costume de pretenție privincială, intră, venind din casă, coborând pe treptele din dreapta; salutări de toată părțile. Prin fund, Cațavencu, Ghiță polițaiul, îmbrăcat țivil, Cetățeanul turmentat, Ionescu și Popescu intră, conducând manifestația publică. Cei ce vin prin fund sunt toți amețiți, și mai ales Cațavencu și Cetățeanul turmentat, care înghite și sughite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de băutură în mâini. - Din casă, în urma lui Farfuridi, Brânzovenescu și a celorlalți alegători vin feciorii cu sticle de șampanie. - Ghiță Pristanda, îndată ce sosește în scenă, face semn muzicii să tacă. Muzica tace. Se împart pahare de șampanie frunțașilor. -Tipătescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt în stânga.)

FARFURIDI

(luând un pahar de șampanie)

În sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! (*Urale și muzică. Pristanda ține cu mâna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau.*)

DANDANACHE

(îndemnat de Zoe și Tipătescu, trece în mijloc cu paharul în mână)

În sănătatea alegătorilor... cari au probat patriotism și mi-au acordat... (*nu nemerește*) asta... cum să zic de!... Zi-i pe nume de!... A! Sufradzele lor; eu, care familia mea de la patuzsopt în Cameră, și eu ca rumânul imparțial, care va să zică... cum am zițe... în sfârșit să trăiască! (*Urale și ciocniri.*)

TRAHANACHE

(cătră Cațavencu, care a coborât spre el și Tipătescu)

Și așa zi, ai? D-ai noștri, stimabile? Bravos! Mă bucur.

CAȚAVENCU

Venerabile neică Zahario! În împrejurări ca acestea (*mișcat*) micile pasiuni trebuie să dispară.

TRAHANACHE

Ei, aici mi-ai plăcut! Bravos! Să trăiești!

CAȚAVENCU

În sănătatea venerabilului și imparțialului nostru prezident, Trahanache! (*Urale și ciocniri.*)

(Zoe vede pe Cetățeanul turmentat în grămadă, ia un pahar și merge de i-l oferă.)

CETĂȚEANUL

În sănătatea coanii Joițichii! Că e (*sughite*) damă bună! (*ciocnește cu ea: ea-i strânge mâna din toată inima. Urale, ciocniri.*)

CAȚAVENCU

(lui Tipătescu încet)

Să mă ierți și să mă iubești! (*expansiv*) Pentru că toți ne iubim țara, toți suntem români!... Mai mult, sau mai puțin onești! (*Tipătescu râde.*) În sănătatea iubitului nostru prefect! Să trăiască pentru fericirea județului nostru! (*Urale, ciocniri.*)

TRAHANACHE

(luând un pahar și trecând în mijloc foarte vesel)

Ei, aveți puținică răbdare!... Nu cunosc prefect eu! Eu n-am prefect! Eu am prietin! În sănătatea lui Fănică! Să trăiască pentru fericirea prietinelor lui! (*sărută pe Fănică, apoi pe Zoe. Fănică sărută mâna Zoi.*)

(Urale, Dandanache între alegători, cu Farfuridi și Brânzovenescu, le povestește încet, făcând gestul cu clopoței; la dreapta, în fund, Pristanda, Cetățeanul turmentat, muzica și lume. În stânga Zoe, Tipătescu, Trahanache cu alți alegători. În mijloc Cațavencu.)

CAȚAVENCU

(foarte amețit, împleticindu-se-n limbă, dar tot îngrășându-și silabele)

Fraților! (*toți se-ntorc și-l ascultă.*) După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat! Ce eram acuma câtva timp înainte de Crimeea? Am luptat și am progresat: ieri obscuritate, azi lumină! Ieri bigotismul, azi liber-pansismul! Ieri întristarea, azi veselie!... Iată avantajele progresului! Iată binefacerile unui sistem constituțional!

PRISTANDA

Curat constituțional! Muzica! Muzica!

(Muzica atacă marșul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mișcă. Toată lumea se sărută, gravitând în jurul lui Cațavencu și lui Dandanache, care se strâng în brațe, în mijloc. Dandanache face gestul cu clopoței. Zoe și Tipătescu contemplă de la o parte mișcarea. Cortina cade repede asupra tabloului.)